

BARNESTELL I ELDRE TID

Emne nr. 46

OMSORG OG STELL MED SMÅBARN FRA DÅPEN TIL LEKEALDEREN

1. Hvem foretok hjemmedåp (nøddåp)? Kunne kvinner gjøre det?
2. Kunne de bruke noe annet enn vatn (f. eks. spytt, melk, vin, øl eller brennevin)?
3. Betyr ”hjemmedåp” alltid ”nøddåp”, eller forekom det at friske barn ble døpt av presten i hjemmet, hvordan gikk det for seg?
4. Hvordan ble dødfødte barn eller barn som døde før dåpen begravet (satt inn i kirkemuren eller under kirkegolvet)?
5. Hendte det at en døypte døde barn?
6. Var det noen bestemte truer og skikker i samband med kvinner som døde i barselseng?
7. I hvilken alder skulle friske barn døpes?
8. Navneskikker. ”Hva skal barnet hete”?
9. Fikk en bruke navnet på barnet før det var døpt?
10. Hvem ble valgt til fadder, la de vekt på slektskap, alder, sosial stilling, personlige egenskaper?
11. Hvor mange skulle det være, for gutter, for piker?
12. Hva kaller en fadderne (gusfar, gusmor, gofar, gomor)?
13. Hvordan ble folk bedt til å stå fadder, gikk faren selv i helgeklær på visitt, kunne han skrive eller telefonere?
14. Var det noen som folk mente ikke kunne stå fadder?
15. Faddergave. Var det sedvanlig at fadderne skulle gi barnet en gave og når (ved dåpen og ved ymse høve under oppveksten)?
16. Spår en noe for unge folk som står fadder for første gang?
17. Hvem skulle bære barnet til kirken?

18. Hvem skulle holde barnet over dåpen?
19. Hvem tok av lua?
20. Husker folk hvordan dåpsklærne var i eldre tid? På Norsk Folkemuseum fins en modell av et reivebarn fra Hardanger med kristneklærne på, bestående av 24 plagg. Hvor mange plagg var det hos Dem, hadde disse plaggene særskilte navn?
21. Skulle noen av plaggene (hvilke) være laget av brudekjolen til moren?
22. Var det forskjell på dåpskjoler for gutter og piker i eldre tid, e. eks. med hensyn til farge og snitt på luen?
23. Husker en at det før ikke ble bukt luer til dåpen?
24. Når kom hvite dåpskjoler (fra byene?) i bruk på landet?
25. Hvordan gikk det for seg, gjennom opplæring på husmorskoler eller ved reklame?
26. Hendte det at dåpsklær ble lånt og i tilfelle hos hvem?
27. Skulle barnet alltid sove i dåpskjolen og hvorfor?
28. Hvordan ble uekte barn døpt:
 - a. sammen med andre barn?
 - b. hadde de samme slags klær på seg?
 - c. hadde de samme antall faddere?
 - d. hvem bar et slikt barn?
29. Mener folk at det betyr noe for barnet dersom det skriker under dåpshandlingen?

Barnestell etter dåpen

30. Hadde de særskilte midler til å beskytte barnet mot onde makter også etter dåpen, f. eks. en liten påse med divelsdrekke eller kamfer om halsen, eller andre ting?
31. Hva slags vugger brukte de, sto de på golvet med meier på lang- eller bredsidene, eller hang de i taket?
32. Hadde folk uvilje mot å vugge en tom vugge og hvorfor?
33. Hadde de andre slags barnesenger?
34. Lå spebarnet hos mora?
35. Har det hendt at barn ble ligget i hjel?

36. Hvordan bar de spebarn når de måtte ha en hånd eller begge frie, f. eks. bandt de det fast ved hjelp av en linde slik at de hadde barnet a) på ryggen, b) foran seg, c) på siden?
37. Brukte de en særskilt sekk, korg eller liknende til å ha barnet i ute mens moren var i arbeid?
38. Hadde de en slags kasse til å sitte i for litt større barn, hvordan var den og hva hette den?
39. Hvor hadde en barnet når det begynte å krype, f. eks. i en grind)?
40. Hva slags gåstol brukte de?
41. Hva slags klær hadde barnet i denne alderen?
42. Var kjolene like for gutter og piker, eller var det forskjell i farge og snitt?
43. Hva navn hadde slike barnekjoler?
44. Hvor lenge gikk guttebarn i kjoler?
45. Når sluttet gutter å gå i kjole eller det ennå brukt?
46. Hva navn hadde de på de mest alminnelige barnesykdommer (f. eks. utslett og skorpe i håret)?
47. Gjorde en noe med slike sykdommer, eller mente folk at de hørte med?
48. Hva slags råd hadde en mot krampe når barna fikk tenner?
49. Ble det brukt peonfrø mot denne krampen?
50. Hva ga de barnet til å bite i når tennene kom?
51. Var det skikk å gi barnet gaver a) når den første tanna kom, eller b) ved tannfelling?
52. Var det knyttet visse rim (vers, ordtak) til tannfellingen?
53. Hva skulle de gjøre med en felt tann (f. eks. kaste den på ilden)?
54. Når og hvordan lærte de barnet opp til renslighet?
55. Hva var absolutt forbudt for barn å gjøre (f. eks. leke med ilden, plystre, dra tau etter seg) og hva slags grunner ga de for slike forbud?
56. Hadde de forskjellige barneskremser (f. eks. julegeita)?
57. Hva slags leketøy laget folk til barna (f. eks. rangler, ting av tre, ben, sten osv.)?

